

UNIVERSITETET I TROMSØ
DET JURIDISKE FAKULTET
JUS-400 - 4. avdeling cand.jur.-eksamen høsten 2005

Praktisk oppgave, onsdag 9. november 2005 kl. 0900-1800

I

Mandag 24. november 2003 ca. kl. 17.00 ble Lars Holm som var på veg fra Finland til Norge i bil, stanset av politiet like etter at han hadde passert riksgrensen ved Kilpisjärvi. I bilen ble det funnet ca. 2 900 gram amfetamin. Med seg som passasjer hadde Holm sin samboer, Marte Kirkerud.

Under avhør la Holm kortene på bordet og tilstod innførsel av amfetaminpartiet. Han forklarte at han selv skulle ha ca. 1 000 gram av partiet, mens Peder Ås, som ventet på Skibotn Turisthotell, hadde bestilt resten – ca 1 900 gram. Ved gjennomføringen av avhøret glemte politibetjenten å gjøre Holm oppmerksom på at han som siktet ikke hadde plikt til å forklare seg.

På grunnlag av forklaringen fra Lars Holm ble Ås – som ganske riktig oppholdt seg på Skibotn Turisthotell – pågrepet. Han benektet ethvert kjennskap til narkotikainnførselen og stilte seg fullstendig uforstående til det Holm hadde forklart.

Både Holm og Ås ble av Nord-Troms tingrett varetektsfengslet for fire uker på grunnlag av straffeprosessloven § 184, jf. § 171 første ledd nr. 2 og 3.

Under avhør av Marte Kirkerud bekreftet hun at Ås dagen i forvegen hadde vært hjemme hos Holm og Kirkerud i Tromsø og bestilt 1 900 gram amfetamin, og at Holm hadde påtatt seg å skaffe stoffet. Hun forklarte at det ble avtalt at stoffet skulle overleveres på Skibotn Turisthotell neste dag kl. 18.00. Forut for avhøret ble hun gjort oppmerksom på at hun ikke hadde plikt til å forklare seg, jf. straffeprosessloven § 122.

Ved tiltalebeslutning 8. april 2004 ble Lars Holm og Peder Ås av Statsadvokatene i Troms og Finnmark satt under tiltale for å ha overtrådt straffeloven § 162 første, jf. andre og femte ledd ved å ha innført eller medvirket til å innføre narkotika. Grunnlaget var i tiltalebeslutningen beskrevet slik:

”Mandag 24. november 2003 ca. kl. 17.00 innførte de fra Finland til Norge over grensen ved Kilpisjärvi ca. 2 900 gram amfetamin eller medvirket til dette.”

Da saken mot Holm og Ås kom opp til hovedforhandling for Nord-Troms tingrett, var begge til stede, men Holm nektet å avgi forklaring. Også Marte Kirkerud var innkalt og møtte, men da hun påberopte sin rett til å nekte å forklare seg etter straffeprosessloven § 122, ble hun straks dimittert og forlot rettslokalet.

Etter at Ås hadde forklart seg, bad aktor om å få lese opp Holms og Kirkeruds forklaringer for politiet, som var avgitt uten at det hadde vært noen andre til stede enn rapportskriveren og den som forklarte seg.

De beviser påtalemyndigheten hadde mot Ås og Holm, var de forklaringer Holm og Kirkerud hadde avgitt for politiet, og rapport for beslag av det narkotikapartiet som ble funnet i Holms bil.

Både Peder Ås' og Lars Holms forsvarere motsatte seg at Holms og Kirkeruds forklaringer ble lest opp, og gjorde gjeldende at opplesning både ville være i strid med norsk straffeprosesslovgivning og internasjonale rettsprinsipper om forbud mot plikt til selvinkriminering og "equality of arms". Aktor var ikke enig i dette.

Mot slutten av hovedforhandlingen kom forsvarerne på at rettens formann var den samme dommer som hadde avsagt kjennelse om varetektsfengsel. De gjorde da gjeldende at han var inhabil som dommer. Blant annet viste de til at det etter rettspraksis er et vilkår for varetekt på grunnlag av straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 3 at det foreligger en kvalifisert fare for gjentakelse av straffbare handlinger. I fengslingskjennelsen hadde dommeren karakterisert Ås og Holm som "gjengangerkriminelle". På denne bakgrunn gjorde forsvarerne gjeldende at dommeren ikke kunne forventes å se på dem som uskyldige inntil skyld var bevist etter loven, jf. Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 nr. 2.

Aktor mente at det ikke forelå noen inhabilitetsgrunn. Under enhver omstendighet var en eventuell inhabilitet prekludert etter domstolsloven § 111.

II

Tingrettens formann vek ikke sete. Tingretten tillot at forklaringene ble lest opp, og både Peder Ås og Lars Holm ble dømt i samsvar med tiltalen til fengsel i fem år og seks måneder.

Peder Ås påanket dommen til Hålogaland lagmannsrett. For lagmannsretten møtte Marte Kirkerud som vitne og forklarte seg i samsvar med det hun hadde gjort for politiet under etterforskningen. Lars Holm var innkalt som vitne, men møtte ikke. I sin forklaring opplyste Kirkerud at årsaken til at Holm ikke møtte, var at Ås hadde ringt til ham kvelden i forvegen og truet med å drepe ham dersom han møtte som vitne.

Aktor bad om at den forklaring Holm hadde avgitt for politiet, ble lest opp. Han hevdet at de begrensninger som gjelder for opplesning av vitneforklaringer for tingretten, ikke gjelder ved anke når vitnet har møtt under behandlingen for tingretten. Uansett måtte opplesning tillates når årsaken til at Holm ikke møtte, var at han var blitt truet av Ås.

På samme grunnlag som for tingretten protesterte Ås' forsvarer mot at Holms politiforklaring ble tillatt opplest.

Lagmannsretten besluttet at Holms politiforklaring skulle leses opp.

Under prosedyren om skyldspørsmålet gjorde forsvareren gjeldende at selv om det skulle være slik at Ås skulle ha bestilt en del av det narkotikapartiet Holm innførte, var det ikke noe grunnlag for å dømme Ås for innførsel eller medvirkning til innførsel. Det forelå ingen beviser for at Ås hadde noen kunnskap om hvor Holm i tilfelle hadde tenkt å skaffe partiet fra.

Etter at bevisførselen var avsluttet, ble lagretten forelagt følgende hoved- og tillegsspørsmål:

”Hovedspørsmål

Er tiltalte Peder Ås skyldig i å ha innført narkotika?

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Mandag 24. november 2003 ca. kl. 17.00 innførte han fra Finland til Norge over grensen ved Kilpisjärvi ca. 2 900 gram amfetamin.

Tillegsspørsmål

Er den i spørsmål 1 omhandlede overtredelse å anse som grov?

(Ved avgjørelsen skal det særlig legges vekt på hva slags stoff det gjelder, kvantum og overtredelsens karakter.)”

I rettsbelæringen til lagretten uttalte lagmannen at det var tilstrekkelig for å dømme Ås for medvirkning til innførsel av narkotikapartiet at han visste eller hadde innsett muligheten av at Holm ville anskaffe partiet ved innførsel. Siden Skibotn turisthotell var avtalt som overleveringssted, måtte det etter lagmannens oppfatning i dette tilfellet anses som overveiende sannsynlig at Ås visste eller i alle fall hadde innsett muligheten av at partiet skulle anskaffes ved innførsel fra Finland. Etter begjæring fra forsvareren ble denne del av rettsbelæringen protokollert.

Begge spørsmål ble av lagretten besvart med ja med flere enn seks stemmer.

Under straffutmålingsprosedyren gjorde forsvareren gjeldende at Ås under enhver omstendighet ikke kunne dømmes for medvirkning til innførsel av mer enn den del av narkotikapartiet som han hadde bestilt.

På samme måte som tingretten dømte lagmannsretten Ås til fengsel i fem år og seks måneder for medvirkning til innførsel av ca 2 900 gram amfetamin. I straffutmålingspremissene ble forsvarerens argument om at Ås bare kunne dømmes til å ha medvirket til å innføre den del av narkotikapartiet som han hadde bestilt, forkastet under henvisning til at det fulgte av lagrettens svar på de spørsmål som var stilt til den, at han var skyldig i å ha innført eller medvirket til å innføre ca. 2 900 gram amfetamin. Denne bevisvurderingen kunne ikke overprøves av de juridiske dommerne og de fire lagrettemedlemmene som skal utmåle straffen.

Peder Ås påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett på grunn av feil ved lovanvendelsen og saksbehandlingen.

oOo

Om dette skrives en betenkning hvor både prinsipale og subsidiære rettspørsmål drøftes og avgjøres.

Tromsø, 9. november 2005

for
Jens Edvin A. Skoghøy
Eksamensleder